

Tisková zpráva

Veřejnost o důvodech k odstoupení politiků z funkce – duben 2018

- ⊙ Zhruba devět z deseti dotázaných zastává názor, že politik by měl odstoupit, pokud je usvědčen nebo jen obviněn z trestného činu, a to ať tento čin souvisí, nebo nesouvisí s jeho funkcí (součet odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“).
- ⊙ Jen kolem čtvrtiny dotázaných zastává názor, že politik by měl odstoupit z důvodu přistižení při manželské nevěře a trestného činu příbuzné osoby. Více než třetina je pro odstoupení z důvodu přestupku, který nesouvisí s výkonem funkce.
- ⊙ Od minulého šetření v roce 2015 se statisticky významně snížil požadavek na odstoupení politiků u důvodů spojených s trestnými činy.
- ⊙ K největším poklesům došlo u důvodu „nevyjasněnosti majetkových nebo finančních operací“ a „spojení politika s nějakou trestnou činností“.

Zpracoval:
Milan Tuček
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 593; e-mail: milan.tucek@soc.cas.cz



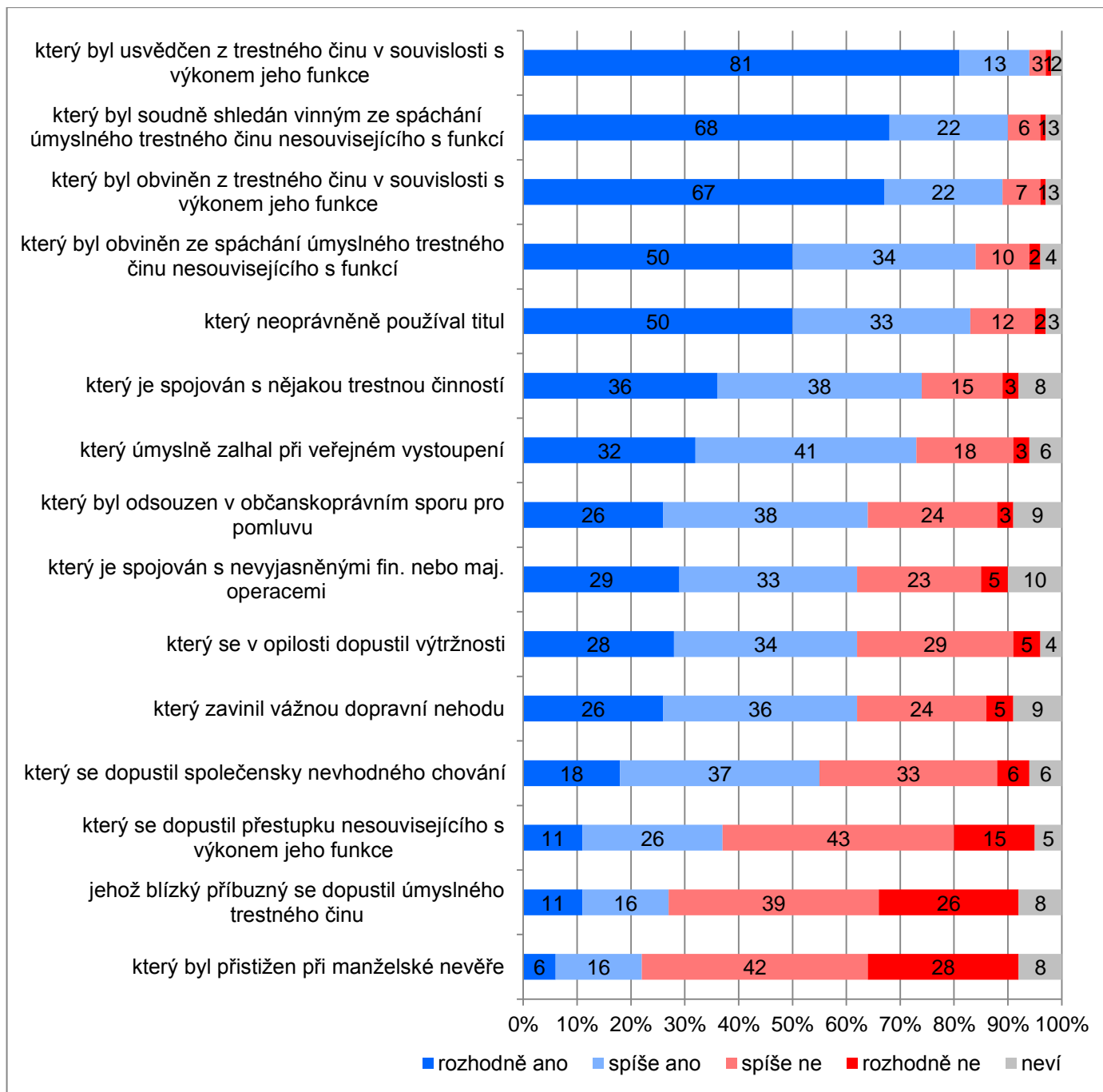
V dubnu Centrum pro výzkum veřejného mínění zjišťovalo, jak obyvatelé ČR pohlížejí na různé situace, jež mohou být důvodem pro to, aby veřejný činitel či politik, který se v nich ocitne, odstoupil ze své funkce¹.

Důvody pro odstoupení politiků jsou vcelku logicky vázány zejména na trestnou činnost. Převládá názor, že dotčený by měl odstoupit nejen v souvislosti s prokázanou trestnou činností související s výkonem funkce (94 % „rozhodně + spíše ano“), ale také v situaci, kdy je z takové trestné činnosti pouze obviněn (89 %), případně pokud prokazatelně spáchal jakýkoliv trestný čin (90 %) nebo byl z jeho spáchání obviněn (84 %). Podobně jednoznačně je vnímáno jako důvod k odstoupení neoprávněné používání vědeckého nebo akademického titulu (83 %), nebo to, pokud je někdo veřejně dáván do souvislosti nějakou s trestnou činností (74 %). S výjimkou posledně uvedené situace, tak ve všech těchto případech nejenže celkový souhlas vyjadřovaly více než čtyři z pěti dotázaných a u důvodů spojených s trestnými činy souvisejícími s výkonem funkce či s pravomocným odsouzením za jakýkoli trestný čin to bylo dokonce kolem devíti z deseti dotázaných, ale zároveň zdaleka největší část respondentů od jedné poloviny výše zde volila variantu odpovědi „rozhodně ano“. Různě velká většina občanů jako důvod k odstoupení z funkce rozhodně nebo spíše shledává i úmyslnou lež ve veřejném vystoupení (73 %), odsouzení v občanskoprávním sporu pro pomluvu (64 %), spojení s nevyjasněnými finančními nebo majetkovými operacemi, ve kterých není zřejmé, zda byl, nebo nebyl porušen zákon (62 %), zavinění vážné dopravní nehody (62 %), spáchání opilecké výtržnosti (62 %) a rovněž společensky nevhodné chování, jako např. vulgární vyjadřování na veřejnosti (55 %).

Naopak převážně smířlivě se dotázaní staví k nevěře, kterou 70 % dotázaných nepokládá za důvod k rezignaci, zatímco 22 % ji za pádný důvod k odstoupení pokládá, a k trestné činnosti příbuzných politika (65 % ne, 27 % ano). Převážně jako nedostatečný důvod k odstoupení je vnímáno i spáchání přestupku nesouvisejícího s politickou funkcí (58 % ne, 37 % ano).

¹ Otázka: „V minulosti se objevila řada případů, kdy někteří čelní politici byli vyzýváni jinými politiky, novináři nebo i částí veřejnosti k tomu, aby odstoupili ze svých funkcí kvůli různým problémům, které se objevily v souvislosti s jejich jménem. Rádi bychom obecně věděli, jaké problémy jsou podle Vás slučitelné s výkonem vysoké funkce v politice a jaké by naopak měly vést k rezignaci příslušného politika. Myslíte si, že by ze své funkce měl odstoupit politik, a) který se v opilosti dopustil výtržnosti, b) který se dopustil společensky nevhodného chování, jako např. vulgárního vyjadřování na veřejnosti, c) který byl přistižen při manželské nevěře, d) který úmyslně zalhal při veřejném vystoupení, e) který neoprávněně používal akademický nebo vědecký titul, f) který se dopustil přestupku nesouvisejícího s výkonem jeho funkce, např. výrazného překročení maximální povolené rychlosti, jízdy na červenou apod. g) Měl by ze své funkce odstoupit politik, který zavinil vážnou dopravní nehodu, h) který byl odsouzen v občanskoprávním soudním řízení pro pomluvu, i) který je veřejně dáván do souvislosti s nějakými nevyjasněnými finančními nebo majetkovými operacemi, ve kterých není zřejmé, zda byl či nebyl porušen zákon, j) který je veřejně dáván do souvislosti s nějakou trestnou činností? k) Měl by ze své funkce odstoupit politik, jehož blízký příbuzný se dopustil úmyslného trestného činu? l) Který byl obviněn ze spáchání úmyslného trestného činu nesouvisejícího s jeho funkcí a politickou činností, např. z ublížení na zdraví, krádeže, pojistného podvodu apod., m) který byl soudně shledán vinným ze spáchání úmyslného trestného činu nesouvisejícího s jeho funkcí a politickou činností, n) který byl obviněn z trestného činu v souvislosti s výkonem jeho funkce a politickou činností, např. z korupce, ze zneužití pravomoci veřejného činitele apod., o) který byl usvědčen z trestného činu v souvislosti s výkonem jeho funkce a politickou činností?“ Možnosti odpovědi: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

Graf 1: Měl by ze své funkce odstoupit politik... (%)



Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 7. – 19. 4. 2018, 1115 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Faktorová analýza (57 % vyčerpané variance) odhalila tři obecnější (vzájemně nezávislé) dimenze: Do první dimenze se propojily všechny položky, které obsahovaly obvinění či odsouzení za trestný čin bez rozdílu, zda souvisel či nesouvisel s politickou funkcí, plus položka týkající se nevyjasněných majetkových operací. Druhá dimenze zahrnovala nevěru, přestupek (rychlá jízda), nevhodné chování (vulgarity), trestnou činnost příbuzné osoby a zavinění nehody. Do třetí dimenze připadly úmyslná lež, neoprávněně používání titulu, výtržnictví v opilosti. Odsouzení za pomluvu se vyskytlo ve všech třech dimenzích (trestné jednání - problematické jednání - lež). I když procento vyčerpané variance je relativně nízké, tak zjištěná strukturace dotazovaných položek má zřetelnou logiku.

Tabulka 1: Důvody pro odstoupení z politické funkce, souhlasné odpovědi (%)

	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2018
odsouzení za trestný čin související s výkonem funkce	97	98	97	97	97	97	94
odsouzení za trestný čin nesouvisející s výkonem funkce	96	96	96	94	94	94	90
obvinění z trestného činu souvisejícího s výkonem funkce	95	95	96	96	95	95	89
obvinění z trestného činu nesouvisejícího s výkonem funkce	90	93	94	92	92	92	84
neoprávněné užívání titulu	90	87	87	93	91	91	83
veřejná spojitost s trestnou činností	89	88	92	91	90	89	74
úmyslná lež	82	87	86	85	80	80	73
odsouzení pro pomluvu	69	67	70	66	68	64	64
nevyjasněné finance, majetek	76	72	79	80	81	79	62
opilecká výtržnost	78	74	75	68	66	68	62
zavinění vážné dopravní nehody	74	70	70	65	68	69	62
nevhodné chování, vulgarismy	64	64	69	63	59	56	55
přestupek (např. rychlá jízda)	45	44	46	44	42	41	37
trestná činnost příbuzného	40	27	34	29	32	27	27
nevěra	26	31	35	28	23	25	22

Pozn.: Důvody jsou řazeny sestupně podle podílu souhlasných odpovědí v roce 2018.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Ve srovnání s březnem 2015, kdy proběhlo srovnatelné šetření naposledy (viz tabulku 1), došlo k statisticky významnému poklesu souhlasných odpovědí v 10 z 15 dotazovaných důvodů pro odstoupení a to většinou o 4-8 procentních bodů. Pokles se týkal všech důvodů zahrnutých v prvním faktoru (trestné činy) s výjimkou odsouzení za trestný čin spojený s výkonem funkce (zde sice rovněž došlo k poklesu, ale jen o 3 procentní body, což je právě na hranici statistické významnosti) a ve třetím faktoru (lhaní). U dvou důvodů pak došlo dokonce k poklesu zřetelně dvoucifernému, když „nevyjasněnost majetkových nebo finančních operací“ poklesla o 17 procentních bodů a „spojení politika s nějakou trestnou činností“ o 15 procentních bodů. Vysvětlení tohoto vskutku výrazného názorového posunu nejspíš souvisí s kauzami Andreje Babiše a volebními výsledky a preferencemi hnutí ANO. Toto vysvětlení podporuje zjištění, že voliči ANO v uvedených důvodech pro odstoupení politiků zhruba dvakrát méně často uváděli odpověď „rozhodně ano“ než voliči ostatních parlamentních stran. V této souvislosti stojí za zmínku, že podobně se lišily i názory těch, kteří volili v prezidentských volbách M. Zemana, od voličů J. Drahoše (rozdíl ve zmíněných položkách byl zhruba 10 procentních bodů, voliči Zemana měli nižší podíl souhlasných odpovědí).

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v18-04</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>7. - 19. 4. 2018</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1115</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>231</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PS.19</i>
<i>Kód tiskové zprávy:</i>	<i>ps180525</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>25. května 2018</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Milan Tuček</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

|